35- KITÂBU'S-SELEM
1- Bilinen Ölçekte Selem Babi
2- (Tartilacak Seylerde) Bilinen Bîr Tartida Olarak Yapilan Selem Babi
3- Satilan Malin Asli Yaninda Bulunmayan Kimseye Yapilan Selem (Akdinin Hükmü) Babi
4- Hurma Agacknin Meyvesi) Hususundaki Selem Babi
5- Selem Akdinde Kefîuin Hükmü) Babi
6- Selem Akdinde Rehin Babi
7- Bilinen Bîr Müddete Kadar Yapilan Selem Babi
8-Disi Devenin Dogurmasina Kadar Yapilan Selem Babi

Rahman ve Rahîm olan Allah'in ismiyle

35- KITÂBU'S-SELEM
(Selem Akdi Kitabi)

1- Bilinen Ölçekte Selem Babi [1]

1-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Rasûlullah (S)Medîne'ye geldiginde insanlar selem suretiyle bir ve iki sene va'deli - râvî Ismâîl ibn Uleyye: Yâhud iki yil veya üç yil va'deli demistir, diye sekkli söyledi- hurma alisverisi yaparlardi. Bunun üzerine Rasûlullah: "Her kim hurmada selem suretiyle alisveris yaparsa ölçegi belli, tartisi belli mikdârda selem yapsin" buyurdu.
Bize Muhammed (ibn Selâm?) tahdîs edip söyle dedi: Bize Ismâîl, Ibnu EbîNecîh'ten bu hadîsi: "Mikdân bilinen ölçekte ve bilinen tartida (olarak yapsin)" seklinde haber verdi [2].

2- (Tartilacak Seylerde) Bilinen Bîr Tartida Olarak Yapilan Selem Babi

2-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Peygamber (S) Medine'ye geldiginde, Medîneliler selem suretiyle iki sene ve üç sene va'deli hurma alisverisi yapiyorlardi. Peygamber: "Kim herhangi bir seyde selef suretiyle alisveris yaparsa bilinen ölçekte, bilinen tartida olarak bilinen bir müddete degin akdetsin" buyurdu.
Bize Alî ibnu Abdillah tahdîs edip söyle dedi: Bize Sufyân ibn Uyeyne tahdîs edip söyle dedi: Bana Ibnu Ebî Necîh: "Bilinen bir ölçekte, bilinen bir müddete kadar olarak yapsin " buyurdu, diye tahdîs etti.

3-.....Ebu'l-Minhâl söyle demistir: Bentbn Abbâs(R)'tan isittim söyle diyordu: Peygamber (S) Medîne'ye geldi ve "Selem, bilinen ölçekte, bilinen tartida ve bilinen müddete kadar olur" buyurdu [3]
.

4-.....Su'be tahdîs edip söyle dedi: BanaEbu'l-Mucâlid'in oglu Muhammed yâhud Abdullah haber verip söyle dedi: Bir kerre Abdullah ibnu's-Seddâd ibni'1-Hâd ile Ebû Mûsâ el-Es'ârî'nin oglu ve

Küfe tabiî kaadisi Ebû Burde Âmir, selem hakkinda (yâni selem yoluyla akdedilen alisveriste saticinin yaninda satilan malin asli bulunmazsa bu selemin caiz olup olmamasi hakkinda) ihtilâf ettiler. Bu mes'elenin çözümü için beni Abdullah ibn Ebî Evfâ(R)'ya gönderdiler. Ben de gidip ona bunu sordum. O cevaben: Biz Rasûlullah zamaninda, Ebû Bekr ve Umer devirlerinde bugday, arpa, kuru üzüm ve hurmada selem yoluyla muamele yapardik, dedi. Ve ben bu mes'-eleyi Abdurrahmân ibnu Ebzâ(R)'a da sordum. O da Ibnu Ebî Evfâ gibi cevâb verdi [4].

3- Satilan Malin Asli Yaninda Bulunmayan Kimseye Yapilan Selem (Akdinin Hükmü) Babi

5-.....Bize Ebû'l-Mucâlid'in oglu Muhammed tahdîs edip söyle dedi: Abdullah ibnu Seddâd ile Ebû Burde beni Abdullah ibn Ebî Evfâ'ya gönderdiler ve: Ona, Peygamber zamaninda Peygamberdin sahâbîleri bugdayda selem yaparlar miydi? diye sor, dediler. Gidip sordum. Abdullah (R): Biz Sâm ahâlîsinin zirâatçisiyle bilinen bir ölçekte (ölçülmek üzere) bilinen bir va'deye kadar bugdayda, arpada, kuru üzümde selem yoluyla alisveris muamelesi yapardik, dedi. Ben ona: Selem, satilacak malin asli yaninda olan (yânî kendi mülk ve tasarrufunda bulunan) kimseye mi (hâsstir)? diye sordum. Abdullah ibn Ebî Evfâ: Bizler Sâm zirâatçilerine, malin aslina mâlik olup olmadiklarini hiç sormazdik, dedi.
Sonra o ikisi beni Abdurrahmân ibn Ebzâ'ya da yolladilar. Ben gidip ona da bu mes'eleyi sordum. O: Peygamber'in sahâbîleri, Peygamber zamaninda selem akdi yaparlardi. Fakat biz sahâbîler Sâm zirâatçtlerine, bize zahire verecek ekinleri var midir, yoksa yok mudur diye sormazdik, dedi [5].

6- Bize Ishâk ibn Sâhîn tahdîs edip söyle dedi: Bize Hâlid ibnu Abdillah es-Seybânî'den; o da Muhammed ibn Ebî Mucâlid'den bu hadîsi tahdîs etti. O: Biz onlarla bugdayda ve arpada selem muamelesi yapardik, demistir. Ve Abdullah ibnu'l-Velîd, Sufyân es-Sevrî'den: O bize es-Seybânî tahdîs etti deyip, ve zeytin yagi alisverisinde de selem muamelesi yapardik dedi, diye söylemistir. Ve yine bu isnâdla bize Kuteybe ibn Saîd tahdîs edip söyle dedi: Bize Cerîr ibnu Abdil-hamîd, es-Seybânî'den tahdîs etti ve burada: "Bugdayda, arpada, kuru üzümde" diye söylemistir [6].

7-.....Bize Amr haber verip söyle dedi: Ben Ebu'l-Bahterî et-Tâî'den isittim, söyle dedi: Ben Ibn Abbâs'a hurma agacinin meyvesinde yapilacak selem akdinden sordum. O: Peygamber (S), kendi-sinden yenilinceye kadar ve tartilincaya kadar hurma agacinin meyvesinin satisindan nehyetti, dedi. O adam (belki Ebu'l-Bahterî): Tartilacak olan, hangi seydir (çünkü agaç üzerindeki hurmayi tart-mak mümkin degildir)? dedi. Ibn Abbâs'in yanindaki bir adam: Ko-rununcaya (veya tahmin edilinceye) kadar, dedi.
Ve Muâz et-Temîmî söyle dedi: Bize Su'be, Amr'dan tahdîs etti. Ebu'l-Bahterî söyle demistir: Ben Ibn Abbâs'tan isittim; o, Peygam ber (S) nehyetti, diyerek .yukanki hadîsin benzerim söyledi [7].

4- Hurma Agacknin Meyvesi) Hususundaki Selem Babi

8-..... Ebu'l-Bahterî söyle demistir: Ben Abdullah ibnu Umer(R)'e, hurma agacinin meyvesi hususundaki selemin hükmünü sordum. îbn Umer: Hurma agacinin meyvesinin, yemeye elverisli oluncaya kadar satilmasi nehyolundu. Ve basilmis gümüs paranin veresiye olarak hâzir altinla satilmasi da nehyolundu, dedi. Ve ben îbn Abbâs'a da hurma agacinin meyvesi hususundaki selemi sordum. O da: Peygamber (S) hurma agaci meyvesini, agaçtan yenilinceye yâhud sahibi agaçtan yiyinceye ve tartilincaya kadar satmayi nehyetti, dedi [8].

9-.....Ebu'l-Bahterî söyle dedi: Ben Ibnu Umer'e hurma agacinin meyvesi hususundaki selem akdini sordum. Ibn
Umer (R): Peygamber (S) yemeye elverisli oluncaya kadar meyve satmaktan nehyetti; gümüsü veresiye olarak hazir altinla satmaktan da nehyetti, dedi. Ve ben Ibn Abbâs'a da bu mes'eleyi sordum. O da: Peygamber (S) hurma agacinin meyvesini, sahibi yiyinceye yâhud ondan yenilinceye ve tartilincaya kadar satmaktan nehyetti, dedi. Ben tekrar: Tartilacak nedir? diye sordum. Ibn Abbâs'in yaninda bulunan bir adam: Koru-nuncaya (veya tahmin edilinceye) kadar, dedi. [9].

5- Selem Akdinde Kefîuin Hükmü) Babi

10-.....Âise (R): Rasûlullah (S) bir Yahudi'den bedelini sonra ödemek üzere hububat satin aldi da, ona kendine âid demirden yapilmis olan zirhini rehin verdi, demistir [10].

6- Selem Akdinde Rehin Babi

11-..... el-A*mes tahdîs edip söyle demistir; Biz îbrâhîm en Nahaî'nin yaninda selem akdindeki rehni müzâkere ettik. Ibrahim söyle dedi: Bana el-Esved, Âise(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) bir Yahudi'den bedeli bilinen bir müddete kadar veresiye hububat satin almis, Yahûdî de Peygamber'den demir bir zirh rehin almistir [11].

7- Bilinen Bîr Müddete Kadar Yapilan Selem Babi

Ibn Abbâs, Ebû Saîd el-Hudrî, Esved ibn Yezîd, Hasen el-Basrî selemin muayyen bir müddete mahsûs olmasina kaaildirler. Ibn Umer de: Salâhi belirmemis ekinde, olmadikça, ^ bilinen bir fiatla sifatlanmis hububatta bilinen bir müddete kadar selem yapmakta be's yoktur, demistir [12],

12-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Peygamber (S) Medine'ye geldi. Medîneliler meyveler hususunda iki ve üç sene va'deli selem yapiyorlardi. Peygamber (S) onlara: "Meyveler hususunda bilinen ölçekte, bilinen va'deye kadar olmak üzere selem akdi yapiniz" buyurdu.
Ve Abdullah ibnu'l-Velîd söyle dedi: Bize Sufyân ibn Uyeyne tah-dîs edip söyle dedi: Bize Ibnu Ebî Necîh tahdîs etti de "Bilinen ölçekte ve bilinen tartida olmak üzere" diye söyledi [13].

13-..... (Abdullah ibn Ebî Evfâ'nin kölesi, olan) Muhammed ibnu Ebî Mucâlid söyle demistir: Ebû Burde ile Abdullah ibn Sed-dâd, beni Abdurrahmân ibn Ebzâ'ya ve Abdullah ibn Ebî Evfâ'ya yolladilar. Ben de gidip bu ikisine selef suretiyle satis akdinden sordum.Ikisi de söyle dediler:Biz Rasûlullah'in beraberinde birçok ga-nîmetlere nail olurduk. Bize Sâm zirâatçilerinden bir takimlari gelirler, biz de onlarla ta'yîn edilmis bir müddete kadar bugday, arpa, kuru üzüm alim satimi hususunda selef akdi yapardik. Ibnu Ebî Mucâlid dedi ki: Ben onlara: O Sâm zirâatçilerinin ekilmis ekinleri var miydi yâhud yok muydu? diye sordum. Onlarin ikisi de: Biz Sâm zirâatçi-lerine bize zahire verecek ekinleri var mi, yok mu diye sormazdik, dediler [14].

8-Disi Devenin Dogurmasina Kadar Yapilan Selem Babi

14-.....Bize Mûsâ ibnu Ismâîl tahdîs edip söyle dedi: BizeCuveyriye ibnu Esma, Nâfi'den haber verdi ki, Abdullah ibnu Umer söyle demistir: Câhiliyet devri ahâlîsi develeri (veya herhangi bir mali) habelu'l-habeleye (yânî gebe devenin disi dogacak yavrusunun dogurmasina) kadar satis, alis muamelesi yaparlardi. Peygamber (S) bu akibeti meçhul alisverisi yapmaktan nehyetti.
Hadîsin râvîsi olan Nâfi' bunu "Disi devenin kendi karnindaki yavruyu dogurmasina kadar" diye tefsîr etmistir [15].

---

[1] el'Câmi'u's-Sahîh'm el-Müstemlî rivayetinde Besmele böyle öne geçirilmistir. Kus-meyhenî rivayetinde ise "Kitâb" ile "Bâb" arasindadir. Nesefî "Kitâbu's-Selem"i hazfetmis, "Bâb"i tesbît eylemis, Besmele'yi de "bâb"dan sonraya koymustur (ibn Hacer).

[2] Selem ile Selef, vezin ve ma'nâca aynidir. Her ikisi de teslim ve takdim ma'-nâsinadir. Mâverdî: Selef, Irak ehli lügati; Selem, Hicaz ehli lügatidir, demistir. Kudurî: "Selem, Iki bedelden birinin ta'cîlini, öbürüsünün te'cîlini tazammun eden akidden ibarettir" diye ta'rîf etmistir. Seyyid Serif:"Selem, semende derhâl; müsemmende de muaccel olarak mülkiyeti îcâb eden bir akiddir" diye ta'rîf etmistir.
Selem'm halk dilindeki ta'rîfi de: "Pesin para ile veresiye mal almak" sûretinde bir vecizedir.
Bu alisverise selem denilmesi, alim satim meclisinde malin parasinin (re'su'l-mâl'in) pesin olarak teslim edilrnesindendir. Selef denilmesi de yine mal parasinin öne geçirilmesinden dolayidir.
Selem akdinin câizHgine Kur'ân'dan delil, el-Bakara: 282; müdâyene = Borçlanma âyetidir. Ibn Abbâs:"Selem satisim Allah Kur'ân'da halâl kilmistir" deyip, hüccet için bu müdâyene âyetini okumustur. Bu âyette her iki nevi' satis zikredilmistir. Biri hâzir bir mali pesin para ile elden ele satmaktir. Bunun tesbît ve yazilmasinda ser'î bir mecburiyet olmadigi bildirilmistir. Yazilmasi emredilen satis, muayyen bir va'deye baglanmis oldugu anlasilan satistir ki, bu da selem'dir.
Fakîhler örfünde satilan mala Müseliemün fîh, semen'e Re'su'l-Mâl, saticiya Müsellemün Ileyh, müsteriye de Rabbu's-Selem ismi verilmistir. 2 Bu hadîs, selemin ölçülen ve tartilan herseyi sâmil oldugunu Ifâde ediyor. Bu hadîsin sarîhliginden dolayi hakkinda selem akdi yapilacak mal, ölçülen seylerden olursa ölçüsünün, tartilan seylerden olursa tartisinin ta'yîni -ölçüler ve tartilar farkli olabilecegi için- sarttir.

[3] Bu hadîsler, Ibn Abbâs hadîsinin ayri ayri yollardan gelen rivayetleridir. Hadîslerin basliga delîlligI açiktir. Bu hadîslerdeki "Selem, bilinen bir va'deye degin yapilsin" cümlesi, selemin sahîhligi için onun bir müddete, bir müblete baglanmis olmasini ifâde eder.
Bilinen müddetin ma'nâsi, eger selem bir müddete baglanmis olursa, bu va'denin zamani ta'yîn edilsin demektir. Hattâ, tesliminde müskillik bulunan malin teslîm edilme yeri de tesbît edilmelidir. Bu kayidlar aldatmalari, zararlari ve dolayisiyle ihtilâflari önlemenin hukukî yollan ve tedbîrleridir.

[4] Buhârî'nin bu hadîsi bu bâbda getirmesine hiçbir sebeb yoktur. Çünkü bâb, bilinen agirlikta selem hakkindadir. Hâlbuki hadîste tartilacak seylere delâlet eder birsey yoktur, denildi. Bu i'tirâza söyle cevâb verildi: Bu hadîsin bundan sonraki bâbda gelecek tarîklerinin birinde: "Biz onlarla bugdayda, arpada, zeytin yaginda selem yapardik" lâfzi gelecektir. Bu ise tartilacak seylerdendir. Iste Buhârî bu hadîste ona isaret etmis gibidir (Aynî).

[5] Hadîsin basliga delîlligi "Selem, satilacak malin asli yaninda olan kimseye mi hâsstir?" kavliyle "Biz Sâm zirâatçilerine bize zahîre verecek ekinleri var midir, yok mudur diye sormazdik" sözündedir.
Selem yoluyla satilan malin asli hububata nisbetle tarladaki ekilmis ekin; meyveye nisbetle meyve agacidir

[6] Buhârî burada ayni hadîsin birkaç tarikini özetlemis ve bu tarîklerde gelen selem maddelerini ayri ayri göstermistir. Bu tarîklerin birinde zeytinyagi zikredilmistir ki, bu susam yagi, sira, pekmez... gibi akici mallarda da selemin cevazi için en metîn bir ser'î dayanaktir.

[7] Bu iki tarikteki ifâdelere göre yenilmek, tartilmak ve tahmin edilmek fiilleri meyvelerin salâhinin meydana çikmasindan sonra olacaklardir. Bunun ma'nâsi meyvelerin salâhi meydana çiktigi zaman selem akdinin cevazidir. Bundan sonraki bâb da bunu isbât edecektir (Kastallânî).

[8] Hadîsin bâb basligina uygunlugu meydandadir. Zâten bu hadîs, bundan evvel geçen hadîsin baska bir tarikidir.

[9] Bu da ayni hadîsin bir baska tarîkidir. Bu hadîslerde hem îbn Umer'e, hem de îbn Abbâs'a ayni soru yöneltilmis; her Ikisi de ayni cevâbi vermislerdir ki, bu husus, hadîsin kuvvetini gösterir. Yukarida da söylendigi gibi, agaci üzerindeki hurma meyvelerinin salâhlari belirdikten sonra selem yoluyla satislarinin yapilacagi anlasilmistir.
Selem ve selefi, semen ve bedelde pesînen ve derhâl; metâ'da da müddet-lendirilmis olarak mülkiyeti îcâb ve ifâde eden bir akiddir demistir. Bu da satis gibi îcâb ve kabul ile tamam olur. Selem mikdâri, sifati ta'yîn edilebilen seyler de sahih ve mu'teber olur. Ölçülebilecek seyler ölçü ile, tartilabilecek olanlar tarti ile,|tnikdârlan ve müddetleri belli edilir. Sayilacak seylerde sayi ile tesbît yapilir.

[10] Hadîsin basliga delâleti ya kefaletle te'mînât kasd edilmesi yönündendir; süb-hesiz rehin verilen sey borcun kefilidir, çünkü o sey borç için satilir; yâhud kefîl ve rehinin her ikisi de bir vesîka oluslari bakimindandir. Yâhud da Buhârî âdeti üzere hadîsin rehin hakkindaki tarîklerinin birinde gelen su rivayetine isaret etmistir: el-A'mes dedi ki; Biz Ibrâhîm'in yaninda selemde rehni ve kabîli müzâkere ettik... Bu hadîste rehin ve kefîl açikça gelmistir. Çünkü kabîl, kefîl demektir (Kastallânî).

[11] Hadîsin basliga delâleti açiktir. Allah da Kur'ân'da: "Ey îmân edenler, ta*yîn i ;4'v edilmis bir vakte kadar birbirinize borçlandiginiz zaman onu yazin... Eger bir sefer üzerinde iseniz yâhud bir yazici da bulamadimzsa, o vakit borçludan alin-, -;6s mts rehinler de yeter..." (el-Bakara: 282-283) buyurmustur.
Buradaki rehin umûmîdir; binâenaleyh buraya selem de girer. Çünkü selem de satis nevi'lerinden biridir.
Ibn Battal söyle demistir: Nahaî'nIn Âise hadîsiyle hüccet getirmesinin vechi, rehin semende caiz olunca, müsemmende de caiz olmasidir. Müsemmen de malidir, rehin de maldir; aralarinda fark yoktur (Kastallânî).

[12] Buhârî, bilinen müddete kadar selemin câizligine delîl için bâzi büyüklerin görüslerini getirdi. Bunlarin görüslerini sirasiyla Safiî, Abdurrazzâk, Ibn Ebî Sey-be, Saîd ibn Mansûr senedli olarak rivayet etmislerdir. Ibn Umer'In sözünü de Imâm Mâlik, el-Muvatta'da rivayet etmistir.

[13] Hadîsin basliga delîlligi "Bilinen bir müddete kadar" sözündedir. Bu hadîs "Bilinen ölçekte olarak selem bâbi"nda da geçmisti.

[14] Bunun da basliga delîlligi "Ismi konulmus yânî ta'yîn edilmis bir müddete kadar" sözündedir. Çünkü o, bilinmis bir müddettir. Bu hadîs de yakinda geçmisti

[15] Hadîsin basliga uygunlugu "Habelu'l-habeleye kadar" sözündedir. Çünkü bunun ma'nâsi, yavrunun yavrulamasidir. Nâfi' bunu disi devenin dogurmasi diye tefsîr etmistir. Bu hadîste, âdetle ma'rûf bulunan bir seye isnâd edilmis olsa bile, bilinmeyen bir müddete kadar selem yapmanin caiz olmadigi hükmü vardir. Imâm Mâlik Ise, bu yolda yapilan selemin cevazina kaail olmustur.